

El museu de ronda

L'ADMINISTRACIÓ DE LA SAL A L'ALFOLÍ DE L'ESCALA

El 31 d'agost de 2017 es va inaugurar l'Alfolí de la Sal com a Museu de l'Escala amb l'exposició permanent situada a la primera planta: "L'Escala i la mar d'Empúries", dirigida per Eduard Carbonell i Esteller, amb el suport tècnic de l'equip del Museu de l'Anxova i de la Sal. L'exposició fa un recorregut cronològic per la història de l'Escala a través de les transformacions del seu paisatge. A la planta baixa hi ha les diverses sales d'exposicions temporals i actes. El 22 de juny de 2019 es va inaugurar, a la segona planta, l'Arxiu Històric de l'Escala, l'Arxiu d'Imatges i l'Espai Víctor Català, dedicat a la gran escriptora de l'Escala i a la seva obra magna *Solitud*, després de la donació de l'important llegat de l'escriptora per part de Lluís Albert. D'aquesta manera l'Alfolí passa a ser la seu central del Museu de l'Escala, com a museu territorial, mentre que el Museu de l'Anxova i de la Sal, com a museu temàtic, explica amb profunditat la història de la pesca i la salaó de peix blau amb una voluntat nacional, ja que l'Escala és el poble que pot documentar més bé aquest tema a nivell de Catalunya. L'Alfolí ha rebut el premi de Museologia 2018 atorgat per l'Associació de Museòlegs de Catalunya.

Amb motiu de la inauguració es va presentar també el llibre *L'Alfolí de la Sal de l'Escala*, de diversos autors¹. L'article que ve a continuació és un resum de l'article que vaig redactar per aquest llibre, després d'haver localitzat a l'Arxiu de la Corona d'Aragó els llibres de registre de la sal dels alfolins de Catalunya, cosa que va permetre documentar que el 1716 l'Alfolí de l'Escala era un dels 15 alfolins que es varen crear a Catalunya, que rebia sal de les salines dels Alfacs al Delta de l'Ebre i que subministrava sal a més de dos-cents pobles de les comarques veïnes.

*"HAY ALFOLÍ DE SAL, QUE LA TRAEN LOS NAPOLITANOS DE TORTOSA."
Francisco de Zamora, Diario de los viajes hechos en Cataluña (1789).*

UN EDIFICI EMBLEMÀTIC

L'Alfolí de la Sal de l'Escala és un imponent edifici construït prop de la platja de l'antic port, al carrer del mateix nom, número 6. Malgrat que la llinda del balcó principal porta la data 1697, la constància documental més antiga trobada fins a la data és de 1716. Així consta en els llibres de la comptabilitat de la sal dels alfolins que es crearen a Catalunya, després de la Guerra de Successió, a partir del Decret de Nova Planta, per controlar la producció i distribució de la sal i fixar-la amb impostos. L'any 1800 era propietat del figuerenc Francesc de Romà, a qui la hisenda reial pagava el lloguer dels magatzems de la sal. A l'Alfolí s'emmagatzemava la sal que portaven grans vaixells de cabotatge des de les salines dels Alfacs (delta de l'Ebre) i més tard, Eivissa i Torrevella (Alacant) per distribuir-la a més de dos-cents pobles de les comarques de l'Alt Empordà, part del Baix Empordà, Pla de l'Estany, la Garrotxa i part del Gironès, Osona, Ripollès i Cerdanya.

Les dades de l'Arxiu de la Corona d'Aragó i del Registre de la Propietat de l'Escala permeten documentar la propietat de l'edifici a partir de l'any 1800:

DATA	NOM PROPIETARI/A
1800	FRANCESC DE ROMÀ casat amb ANTÒNIA FRANCISCA SASTRE I VIÑAS
1885	JOAQUIM DE ROMÀ I SASTRE
1890	MARIA CONCEPCIÓ DE ROMÀ I VIVES
1907	MANUEL GIRONA AGRAFEL
1921	MANUEL GIRONA VIDAL
	MANUEL GIRONA FERNÁNDEZ MAQUICIRA
	ISABEL I MARIA EUGÈNIA GIRONA VILLAVECCHIA
20/07/1981	JORDI JACAS VEHÍ I JOAQUIM VILANOVA JUNQUÉ
01/10/1998	JOAQUIM VILANOVA I JUNQUÉ (compra la meitat de Jacas)
02/01/2006	AJUNTAMENT DE L'ESCALA (el compra a J. Vilanova)

1. *L'Alfolí de la Sal de l'Escala*, presentació de Víctor Puga, pròleg de Joaquim Nadal, articles de: Montserrat Jiménez (L'Escala durant el segle XVIII), Lurdes Boix (La sal de l'Alfolí. L'administració de la sal a l'Alfolí de l'Escala), Eugeni Giral (El port de l'Escala. La duana un element dinamitzador), Ramon Ripoll (Valor arquitectònic de l'Alfolí de l'Escala), Josep Fuses, Joan M. Viader i Jordi Paulí (La rehabilitació de l'edifici de l'Alfolí de la Sal) i Eduard Carbonell (L'Alfolí avui. Usos socials de l'Alfolí), editat per l'Ajuntament de l'Escala i coordinat per edicions Vitel·la, 2017.